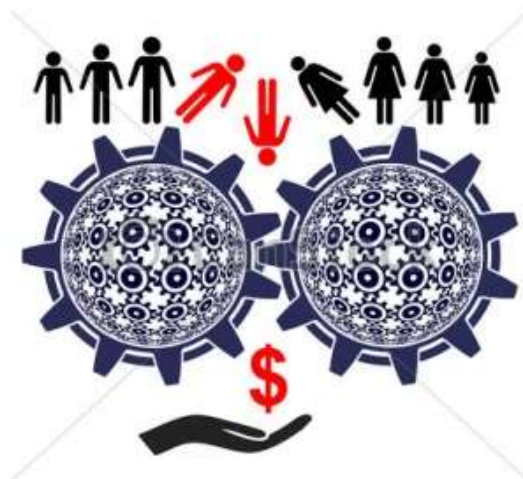

AANPAK ARBEIDSUITBUITING IN DEN HAAG

Vervolgproject van FairWork en SHOP

1 januari 2019 – 31 december 2019

© Can Stock Photo - csp27815577

FairWork
Meeuwenlaan 98
1021 JL Amsterdam
T: 020-7600809
www.fairwork.nu

SHOP
Herengracht 20
2511 EH Den Haag
T: 070-3614747
www.shop-den Haag.nl

1. INLEIDING

Dit projectvoorstel is een vervolg op het project 'Aanpak arbeidsuitbuiting Den Haag 2018-2019¹', uitgevoerd door Stichting Hulp Opvang Prostitutie en Mensenhandel (SHOP) en FairWork. SHOP biedt in de regio al lange tijd psychosociale begeleiding aan slachtoffers van mensenhandel en is zorgcoördinator en onderdeel van de ketenaanpak mensenhandel. Het document start met een korte beschrijving van de achtergrond van het (meerjarige) project, een schets van de problematiek en geeft weer doelstellingen, activiteiten en de beoogde resultaten voor 2019. De begroting is als bijlage 1 bijgevoegd.

2. ACHTERGROND

Sinds enkele jaren werken SHOP en FairWork samen om de aanpak arbeidsuitbuiting in Den Haag verdere vorm te geven. De start is gegeven door de opdracht tot en verkenning van de problematiek arbeidsuitbuiting dat de gemeente Den Haag in 2016 aan beide organisaties heeft verstrekt. In het kader hiervan hebben FairWork en SHOP gesproken met stakeholders, migrantenorganisaties en met arbeidsmigranten zelf. Uit deze gesprekken werd geconstateerd dat arbeidsuitbuiting voorkomt in Den Haag. De verkenning was reden voor de Gemeente om de ingeslagen weg door te zetten.

De gemeente Den Haag heeft naar aanleiding van de verkenning het thema arbeidsuitbuiting op de agenda gezet en SHOP en FairWork gevraagd hun werk hierin voort te zetten. In 2017 hebben beide organisaties voorlichting en informatie over het onderwerp geïntensiveerd en hebben de verkenning uitgebreid naar meerdere doelgroepen. In 2018 hebben SHOP en FairWork gekozen voor een wijkgerichte aanpak. Hierbij stond de Schilderswijk centraal. Een jaar lang hebben we ingezet op voorlichting en samenwerking met organisaties die zich vooral, maar niet uitsluitend, in de Schilderswijk begeven of daar (deels) hun doelgroep vinden. De samenwerking tussen FairWork en SHOP ten behoeve van de ondersteuning van slachtoffers is in 2018 verder versterkt.

2.1 PROBLEMSCHETS

Arbidsuitbuiting is een vorm van mensenhandel. Slachtoffers worden met behulp van diverse dwangmiddelen uitgebuit en werken onder zware omstandigheden: lange uren, weinig loon, vaak gevaarlijk en zwaar werk. Ze zijn veelal afhankelijk van de werkgever als het gaat om huisvesting, vervoer en soms ook de werk- en verblijfsvergunning. Hierdoor kunnen ze niet zomaar ontsnappen aan de situatie.

In Nederland is arbeidsuitbuiting minder zichtbaar dan uitbuiting in de seksindustrie. Ongeveer 20% van de mogelijke slachtoffers van mensenhandel die gemeld worden bij CoMensha is uitgebuit in reguliere arbeid of diensten, dat betekent 200-300 personen per jaar. De laatste Global Slavery Index schat dat er in Nederland jaarlijks 17.000 mensen slachtoffer worden van moderne slavernij. De Nationaal Rapporteur Mensenhandel geeft aan dat ten minste 6250 mensen per jaar slachtoffer zijn. Dit betekent dat het grootste gedeelte niet zichtbaar is en dat veel slachtoffers geen toegang hebben tot hun rechten en tot ondersteuning. Daar willen FairWork en SHOP in de regio Den Haag wat aan doen.

---

¹ Verslag is in voorbereiding en zal eind december gereed zijn, een korte tussenrapportage is opgenomen in bijlage 2 van deze aanvraag.

3. FOCUS EN DOELSTELLINGEN 2019

2019 staat in het teken van de voortzetting van de informatie en voorlichtingsactiviteiten gericht op migranten en LVB-ers en het trainen van professionals. Daarnaast wordt er aandacht besteden aan de borging van de behaalde resultaten bij migranten organisaties waar afgelopen tijd intensief samen is gewerkt en wordt gewerkt aan het betrekken van een nieuwe en belangrijke partner in de strijd tegen arbeidsuitbuiting n.l. de werkgevers.

3.1 Focus op LVB'ers en migranten

In de periode 1 januari 2019 – 31 december 2019 zetten SHOP en FairWork hun activiteiten voort gericht op bewustwording van migranten en migrantenorganisaties en de LVB groep. Centraal in deze activiteiten zijn empowerment en ondersteuning. SHOP en FairWork kiezen om de expertise van beide organisaties met deze doelgroepen goed te benutten en - voor zover het kan - bestaande kennis en materiaal in te zetten.

SHOP kent de doelgroep LVB omdat ze vaak cliënten zijn geworden door uitbuiting in zowel de seksuele dienstverleningssector als in andere sectoren. Daarom werkt SHOP samen met LVB organisaties. Er is bij deze groepen veel aandacht voor loverboyproblematiek. Arbeidsuitbuiting en criminele uitbuiting staan niet op de agenda en maar het is bekend dat cliënten hiermee te maken hebben. Organisaties geven aan signalen niet te herkennen en niet te weten wat hiermee te doen. De signalerende taak van de hulpverlening is erg belangrijk en zou moeten rusten op de hulpverleners die met de doelgroep werken.

FairWork werkt met name met migranten. Veel migranten hebben veel geïnvesteerd om hier aan het werk te komen en nemen slechte werkomstandigheden vaak voor lief. Vooral voor de ongedocumenteerde migranten is het moeilijk om open te zijn over uitbuiting, aangezien zij zich niet vrij op de Nederlandse arbeidsmarkt kunnen bewegen en dus veel bescherming nodig hebben als zij hun verhaal doen.

3.2 Focus op borging

In 2019 in tegenstelling tot voorgaande jaren ligt de focus niet op het uitbreiden van de doelgroepen maar richten we onze aandacht op het borgen en verankeren van de kennis binnen de organisaties met wie al een samenwerking is gestart. Op deze manier willen we realiseren een duurzame inbedding van de kennis en van de samenwerking rond dit thema zodat het onderwerp bij de organisaties hoog op de agenda blijft staan.

3.3 Focus op nieuwe partners

Het bestrijden van arbeidsuitbuiting vraagt bewustwording en allianties. Niet alleen met de doelgroep zelf of daarbij betrokkenen organisaties. Vroege signalering van professionals blijft essentieel. In dit kader spelen sociale wijkteams een belangrijke rol en daarom is al in 2018 een start gemaakt met het benaderen van deze collega's die ogen en oren in de stad vormen.

Een nieuwe partner waarmee toenadering gezocht wordt gevormd door de werkgevers(organisaties). In het kader van maatschappelijke verantwoordelijke ondernemerschap is het aangaan van een alliantie ter bestrijding van arbeidsuitbuiting een actuele thema.

3.4 Doelstellingen 2019

De doelstellingen voor 2019 zijn:

1. Migrantenorganisaties in Den Haag die risicogroepen vertegenwoordigen zijn zich bewust van arbeidsrechten in Nederland, risico's van uitbuiting en mogelijkheden voor ondersteuning; zij besteden aandacht aan de borging van dit thema binnen hun organisatie.
2. Werkgeversorganisaties zijn betrokken bij de aanpak van arbeidsuitbuiting in de regio Den Haag;
3. Professionals van de sociale wijkteams weten hoe ze arbeidsuitbuiting kunnen signaleren en waar en hoe zij dit kunnen melden.
4. Sociale wijkteams zijn betrokken bij de aanpak van arbeidsuitbuiting in de regio Den Haag
5. Hulpverleners die te maken krijgen met de doelgroep LVB hebben een vergoot bewustwording en gevoel van urgentie rondom arbeidsuitbuiting, zij houden het thema op de agenda en kunnen signalen van arbeidsuitbuiting onder LVB cliënten beter herkennen.
6. Er is meer zicht op de behoeftes van specifieke groepen die in 2018 naar voren kwamen, en op de obstakels die (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel ervaren bij het melden van misstanden en het vragen om ondersteuning.

3.4.1 ACTIVITEITEN

Om de bovengenoemde doelstellingen te verwezenlijken worden in 2019 de volgende activiteiten uitgevoerd:

➤ **Voorlichting waarin bewustwording en empowerment van migranten centraal staan (t.b.v. subdoel 1)**

Migranten vormen een risico groep als het gaat om arbeidsuitbuiting. Zij zijn kwetsbaar vanwege hun economische situatie, hun gebrek aan geldige verblijfsvergunning, vaak weinig kennis hebben van hun rechten, en minder goed de weg vinden naar passende hulpverlening. Bovendien speelt stigma en schaamte een rol binnen deze groep. Voorlichting over rechten is een middel om de glijdende schaal richting arbeidsuitbuiting te voorkomen. Door migranten tijdig te informeren over hun rechten en de mogelijkheden tot ondersteuning, verwachten we bij sommigen arbeidsuitbuiting voor te kunnen zijn. De voorlichtingsbijeenkomsten worden georganiseerd in overleg met, en waar mogelijk samen met de migrantenorganisatie. Hier is er sprake van een win-win situatie: de organisaties brengen hun achterban bijeen en hebben hen iets te bieden, terwijl FairWork en SHOP informatie kunnen verspreiden in vertrouwde context en bereiken moeilijke bereikbare groepen.

Om het werk van de afgelopen jaren voor te zetten zal het project zich richten op de Oost-Europese, Filipijnse en Indonesische arbeidsmigranten, aangezien dit grote groepen zijn in Den Haag georganiseerd in actieve organisaties. Er wordt naar mogelijkheden gekeken om statushouders en waar mogelijk Afrikaanse migranten bij deze activiteiten te betrekken. Waar mogelijk wordt samenwerking gezocht met de ambassades van de verschillende migrantengroepen, zij kunnen een rol spelen in het verspreiden van informatie onder hun onderdanen. Met name de ambassades van Indonesië, Filippijnen en diverse Oost-Europese landen hebben in het verleden laten zien op te willen komen voor de rechten van hun burgers.

➤ **Online en offline informatieverspreiding over arbeidsrechten en arbeidsuitbuiting (t.b.v. subdoel 1)**

Specifieke groepen migranten worden in het project geïnformeerd over hun arbeidsrechten. Dat gebeurt niet alleen maar middels fysieke voorlichtingsbijeenkomsten maar ook met behulp van sociale media, online fora, flyers.

Social media zijn een belangrijk middel om informatie op te delen, vooral als je dit doet in verschillende talen. Voor mensen die geïsoleerd leven en weinig contact hebben met de Nederlandse samenleving zijn online kanalen vaak een essentiële bron van contact en informatie. Voor het project wordt - naast teksten - ook gebruik gemaakt van (animatie)video. Het materiaal die gebruikt wordt is ontwikkeld vanuit de verschillende specifieke (culturele of taal-)perspectieven en wordt waar mogelijk is samenwerking met migrantenorganisaties gepost.

Daarnaast blijven we het persoonlijke contact zoeken via de cultural mediators. Deze vormen vaak een laagdrempelig eerste contact in de eigen taal voor mogelijke slachtoffers van arbeidsuitbuiting. De cultural mediators worden intensief getraind en begeleid. Zij krijgen training op het gebied van gesprekstechnieken, outreach, herkennen van signalen, juridisch kader, e.d. In 2019 worden voor het project nieuwe cultural mediators geworven, zodat de capaciteit en bereikbaarheid verbeterd wordt. Om cultural mediation zo effectief mogelijk te laten zijn, zal tijdens het project ook voortdurend gemonitord worden wat de beste kanalen en strategieën zijn om arbeidsmigranten te bereiken.

➤ **Gesprekken met (migranten)organisaties over borging van het thema binnen de eigen organisatie (t.b.v. subdoel 1)**

De samenwerking met migrantenorganisatie zorgt voor een betere bereik van de doelgroep en zorgt voor een vergroting van vertrouwen. De migrantenorganisaties willen graag 'hun' achterban ondersteunen. Een knelpunt daarbij is dat zij niet altijd de juiste kennis in huis hebben om dit te doen. In 2019 wordt daarom verkend of de organisaties behoefte hebben om zich dit thema meer 'eigen' te maken en hoe FairWork en SHOP hen hierin kunnen faciliteren. Hierbij zal rekening moeten worden gehouden met twee belangrijke knelpunten:

- migrantenorganisaties zijn vaak overbelast en hebben weinige middelen;
- het gaat om vrijwilligersorganisaties waar het verloop binnen de teams groot is. Het risico is dan de opgedane kennis tijdelijk binnen de organisatie bewaard blijft.

In 2019 wordt daarom bijzondere aandacht aan de borging van kennis gegeven. Gedacht wordt aan het opstellen van een convenant waarin afspraken rond regelmatige consultatie over casuïstiek en het delen van informatiemateriaal wordt opgenomen. Afspraken rond het aanstellen van een contactpersoon en rond de overdracht bij het vertrek van deze behoren ook tot de mogelijkheid.

➤ **Gesprekken met werkgeversorganisaties over hun betrokkenheid bij de aanpak van arbeidsuitbuiting in de regio Den Haag (t.b.v. subdoel 2)**

De oorzaak van arbeidsuitbuiting ligt op meerdere vlakken, en kent zowel push- als pullfactoren. Van oorsprong richten SHOP en FairWork zich in eerst plaats op het voorlichten en ondersteunen van slachtoffers. Vanuit het oogpunt maatschappelijke verantwoordelijk ondernemen willen de organisaties ook werkgevers betrekken bij de aanpak van arbeidsuitbuiting. In dit project leggen we contacten met werkgeversorganisaties (o.a. MKB, VNO en andere actieve werkgevers verenigingen in Den Haag) om te verkennen of zij een rol hierin zien en hoe we tot een alliantie kunnen groeien.

- **Een mini-symposium met werkgeversorganisaties en lokale bestuurders en politici over de aanpak van arbeidsuitbuiting en gezamenlijke belangen hierbinnen (t.b.v. subdoel 2)**
 Een eerste concrete stap die uit de gesprekken met de werkgeversorganisaties voort kan vloeien is de realisatie van een mini-symposium voor het eind van 2019. Het doel hiervan is om is om bewustwording te creëren bij werkgeversorganisaties- vetrekkende vanuit de waarde van maatschappelijke verantwoordelijk ondernemerschap - over hoe arbeidsuitbuiting een schadelijke effect heeft op eerlijke concurrentie, beeldvorming en economische groei. Het symposium betreft naast werkgeversorganisaties ook lokale bestuurders en politici en is een middel om een alliantie te vormen. We hebben binnen het symposium aandacht voor een gezamenlijk analyse van het probleem en gaan op zoek naar gezamenlijke belangen binnen de aanpak van arbeidsuitbuiting.

- **Trainingen en workshops voor professionals over signaleren en melden van mensenhandel (t.b.v. subdoel 3)**
 Met het oog op het vergroten van het bereik van mogelijke slachtoffers, maar ook voor de borging van het signaleringswerk in andere organisaties, vinden wij het belangrijk om professionals te blijven trainen. Als professionals van organisaties zoals Vluchtelingenwerk de eerste signalen van arbeidsuitbuiting kennen, bereiken we daarmee een groot deel van de statushouders in de regio. Hetzelfde geldt voor een organisatie als STEK waar het gaat om ongedocumenteerden en andere migranten.
 In gesprek met STEK en Vluchtelingenwerk zijn voorlopige afspraken gemaakt over het geven van twee signaleringstrainingen van een dag en vier kortere thematische workshops voor medewerkers die met mogelijke slachtoffers van mensenhandel in aanraking komen. Ook is besproken dat wij tegemoet komen aan hun behoefte aan een vorm van intervisie na de trainingen, waarin we concrete casussen bespreken.
 Ook binnen migrantenorganisaties is het als belangrijk om (vrijwillige) medewerkers te trainen. Dit kan tevens onderdeel zijn van een borgingsproces (zie voorgaande activiteit) omdat de kennis op deze manier langer bij de organisatie blijft.

- **Voorlichting en gesprekken met sociale wijkteams over de aanpak van arbeidsuitbuiting in de regio Den Haag (t.b.v. subdoel 4)**
 Met de sociale wijkteams zijn in 2018 de eerste contacten gelegd. Wij zien de rol van deze teams als mogelijk heel relevant. In 2019 bouwen we voort op de vraag hoe hun rol vorm kan krijgen in de bestrijding van arbeidsuitbuiting. Dit doen we door vier keer een eenmalige voorlichting te organiseren en realiseren voor deelnemers aan de sociale wijkteams. Vervolgens zetten we in op gesprekken met de teams om te bepalen of er behoefte is aan verdieping van het thema.

- **Training aan professionals die werken met de doelgroep LVB om het thema werk met cliënten te bespreken en signalen van arbeidsuitbuiting te leren herkennen (t.b.v. subdoel 5)**
 Het is voor professionals die werken met de LVB doelgroep van belang dat het onderwerp arbeidsuitbuiting op de agenda blijft. Om de bewustwording, gevoel van urgentie en herkenning rondom arbeidsuitbuiting, bij de hulpverleners die te maken krijgen met de doelgroep LVB, te vergroten, worden regelmatig trainingen aangeboden.

- **Ontwikkeling van een tool voor en het geven van training aan LVB cliënten rondom arbeidsuitbuiting (t.b.v. subdoel 5)**

Om de zelfredzaamheid te vergroten en cliënten kennis te laten maken met wat gangbaar is op een werkvloer moet ook voor hen een training worden ontwikkeld. Dit kan preventief werken en cliënten leren ook zelf signalen van arbeidsuitbuiting te herkennen. Partijen zullen gezamenlijk vaststellen wat de doelgroep moet weten met betrekking tot werk en uitbuitingssituaties. Om dit over te kunnen brengen is de expertise in het werken met de doelgroep LVB van gespecialiseerde organisaties noodzakelijk. Door samen te werken sluit het eindproduct aan op de wensen van de betrokken organisaties en is de kans dat de tool in de toekomst ook echt wordt ingezet veel groter. De eerste gesprekken omtrent dit initiatief zijn inmiddels gevoerd en is er door diverse organisaties interesse getoond. In 2019 wordt het product doorontwikkeld en ingezet.

➤ **Creëren van een structureel overleg/contactmoment tussen SHOP en organisaties die werken met de doelgroep LVB (t.b.v. subdoel 5)**

De zorgcoördinatoren van SHOP blijven investeren in de samenwerking met organisaties die zich richten op de doelgroep LVB. Het simpelweg aanhalen van de banden tussen organisaties gespecialiseerd in mensenhandel en organisaties die veel werken met deze doelgroep kan al veel winst opleveren. Dit werkt al op het gebied van seksuele uitbuiting en daar willen we met arbeidsuitbuiting bij aansluiten. Ook bij arbeidsuitbuiting moet het duidelijk zijn waar de organisaties, die met (potentiele) slachtoffers werken, met vragen terecht kunnen en casussen kunnen bespreken.

➤ **Inventarisatie van behoeftes en knelpunten en het formuleren van aanbevelingen (t.b.v. subdoel 6)**

SHOP en Fairwork zijn lerende organisaties die nauw met de doelgroep willen samenwerken. Hiervoor is het belangrijk om nieuwe ontwikkelingen behoeftes en knelpunten in de aanpak van arbeidsuitbuiting te blijven inventariseren en analyseren.

In 2018 hebben we enkele doelgroepen en thema's gezien waarvan we denken dat ze meer aandacht behoeven. Het gaat hierbij onder andere om :

- Au pairs die via de au pair regeling naar Nederland zijn gekomen en om huishoudelijk medewerkers die op een andere manier zijn gemigreerd, bijvoorbeeld door met een diplomaat of expat mee te reizen. Deze doelgroep werkt achter gesloten deuren en is vaak erg geïsoleerd. Au pairs zijn formeel niet 'werkzaam' en worden daarom niet geïnformeerd over arbeidsrechten. Bovendien heeft de economische afhankelijkheid van deze doelgroep een sterk aandeel in hun kwetsbaarheid. In dit project benaderen we de groep en inventariseren we wat behoeftes aan informatie, de belemmeringen bij het zoeken naar hulp wanneer zij zich uitgebuit voelen. Voor deze inventarisatie wordt met cultural mediators gewerkt.

- Ongedocumenteerden. Deze groep verblijft niet met een geldige verblijfsvergunning in Nederland en mag officieel niet werken. Onder de groep heerst veelal de opvatting dat zij ook geen enkele arbeidsrechten hebben, en geen recht op bescherming, terwijl dit formeel niet klopt. Toch blijkt uit veel casussen van FairWorken SHOP dat het gebrek aan (gevoelde) veiligheid een serieus obstakel is voor ongedocumenteerden om gevallen van uitbuiting te melden bij de politie of zelfs bij organisaties zoals FairWork en SHOP. Deze groep is zeer kwetsbaar voor arbeidsuitbuiting en het vergroten van veiligheid en bescherming is daarom belangrijk. Hun kwetsbaarheid wordt vergroot door de ontwikkelingen rond het landelijke migratie –en vreemdelingenbeleid. Vaak staan handhaving en bescherming op gespannen voeten met elkaar. Op gemeenteniveau kunnen echter wel maatregelen worden getroffen die deze bescherming voor (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel garanderen. In 2019

inventariseren we de behoeftes van de groep en de belemmeringen die zijn ondervonden bij het melden van misstanden.

- Aangifte bereidheid bij alle slachtoffers van arbeidsuitbuiting is een terugkerend thema waar we aandacht aan besteden. Er wordt onder de verschillende groepen geïnventariseerd welke elementen de meeste invloed hebben op de lage aangiftebereidheid van (vermoedelijke) slachtoffers. De nieuw verkregen inzichten zullen we omvormen tot aanbevelingen op gemeenteniveau.

3.4.2 VERWACHTE RESULTATEN

Aan het einde van 2019 verwachten we de volgende resultaten te hebben behaald (de nummering verwijst naar de corresponderende subdoelen):

- 1a. Bij 10 migrantenorganisaties in Den Haag zijn voorlichtingsbijeenkomsten gerealiseerd over arbeidsrechten, het risico op arbeidsuitbuiting en mogelijkheden tot ondersteuning.
- 1b. Tenminste 5.000 arbeidsmigranten in Den Haag zijn geïnformeerd over hun rechten en over de risico's van uitbuiting en mogelijkheden voor ondersteuning middels online en offline informatiemateriaal
- 1c. Met tenminste 5 migranten- en wijkorganisaties in Den Haag is een convenant opgesteld waarin is vastgelegd hoe het thema arbeidsuitbuiting wordt geborgd in de organisatie en hoe Fairwork en SHOP dit proces kunnen faciliteren.
- 2a. Met werkgeversorganisaties VNO en MKB zijn middels gesprekken concrete afspraken gemaakt over het realiseren van een gezamenlijk mini-symposium.
- 2b. Een mini-symposium is gerealiseerd met werkgeversorganisaties, lokale bestuurders en politici over de aanpak van arbeidsuitbuiting in Den Haag en gezamenlijke belangen hierbinnen.
- 3a. Vier signaleringstrainingen van een dag, 4 thematische workshops en 2 intervisie bijeenkomsten zijn gerealiseerd voor medewerkers van Vluchtelingenwerk en STEK in Den Haag.
- 4a. Voor sociale wijkteams in Den Haag is vier keer een voorlichtingsbijeenkomst over arbeidsuitbuiting en ondersteuningsmogelijkheden gerealiseerd en opgevolgd door een gesprek over hun belangstelling om verder de diepte in te gaan.
- 5a. Vier trainingen zijn gerealiseerd voor hulpverleners die met de doelgroep LVB werken
- 5b. Eén tool is ontwikkeld voor een training rondom arbeidsuitbuiting aan LVB cliënten, en vier trainingen zijn op basis hiervan hierin gegeven.
- 5c. Een structureel overleg/contactmoment is gecreëerd tussen SHOP en organisaties die werken met de doelgroep LVB
- 6a. Een inventarisatie ten aanzien van de belangrijkste behoeftes van aandachtsgroepen ten aanzien van ondersteuning bij arbeidsuitbuiting is uitgewerkt in een puntsgewijs rapport
- 6b. Een inventarisatie ten aanzien van obstakels die (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel ervaren bij het melden van misstanden en het vragen om ondersteuning is uitgewerkt in een puntsgewijs rapport.

1. BEGROTING

Hieronder is een overzicht opgenomen van de begrote kosten voor de uitvoering van de verschillende activiteiten in 2019. De totale kosten zijn begroot op: **€ 98.904,00** . In de bijlage is de gedetailleerde begroting toegevoegd.

- (1) Personeelskosten zijn berekend met een uurtarief van € 80,-
- (2) Vrijwilligersvergoeding bestaat uit vergoeding van reis- en andere onkosten en aanvraag VOG
- (3) Activiteitskosten zijn bedoeld voor specifieke activiteiten op wijkniveau en met migrantenorganisaties, zoals een bijeenkomst, voorlichtingen e.d.
- (4) Reiskosten betreft de reiskosten voor de medewerkers van FairWork en SHOP.
- (5) Materiaalkosten betreft opmaak en print van specifieke materialen die ingezet worden in voorlichting en voor empowermentactiviteiten, incl. video materiaal voor online gebruik.